

Methodologie 'Vlaanderen in Europa' Steunpunt Werk

1. De bron

De Labour Force Survey (LFS) is een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie. De uitvoering van de Belgische variant, de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK), gebeurt onder de verantwoordelijkheid van [Statbel](#) (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium).

Voor België en de gewesten komen de cijfers vanaf 1999 rechtstreeks uit de EAK. Bij oudere cijfers wordt er gebruik gemaakt van de LFS-microdata. Bij deeltijdarbeid en tijdelijke arbeid worden de microdata gehanteerd tot en met 2000. De cijfers voor de andere Europese landen komen van Eurostat. Bij iedere tabel wordt aangegeven op welke datum de gegevens voor het laatst zijn geactualiseerd door Eurostat. Meer informatie over de Labour Force Survey vindt u op de website van [Eurostat](#).

Tijdreeksbreuken in de Belgische cijfers

In de cijfers voor België en de gewesten zit een tijdreeksbreuk tussen 1998 en **1999**. Dit omwille van drie redenen:

- Er is een breuk omwille van een verandering in de vragenlijst. Om beter te kunnen voldoen aan internationaal geldende definities van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO – International Labour Organisation), werd de vraag naar de arbeidssituatie sterk gewijzigd. Dit impliceert een essentieel verschil in de manier waarop bepaald wordt of iemand al dan niet aan het werk is. Tot en met 1998 werd de respondent zelf gevraagd om zijn socio-economische positie aan te duiden. Vanaf 1999 is de ruimte voor deze subjectieve invulling veel kleiner, en wordt iemand reeds als werkende omschreven op het moment dat hij in de afgelopen week reeds één uur betaalde arbeid presteerde (zie ook 'verklarende woordenlijst').
- Daarnaast is er ook een breuk in de tijdreeks tussen 2000 en 2001 omwille van een verandering in de berekening van de ILO-statuten. Vanaf 2001 worden de personen die langer dan drie maanden in loopbaanonderbreking zijn niet meer bij de werkenden geteld. Deze breuk werd gecorrigeerd door de cijfers van 2000 en 1999 te herberekenen. Om methodologische redenen was het niet mogelijk de cijfers verder terug in de tijd te corrigeren.
- De cijfers hebben tot en met 1998 betrekking op het tweede kwartaal van ieder jaar. Vanaf 1999 wordt er gewerkt met jaargemiddelden omwille van de overschakeling naar een continue enquête in plaats van enkel een bevraging tijdens het tweede kwartaal.

In de jaren voorafgaand aan **2011** werd de vraag of de respondent op zoek is naar werk niet expliciet gelinkt aan een bepaalde periode of tijdspanne. Vanaf 2011 heeft de vraag betrekking op de referentiemaand waardoor een deel van de werklozen verschoven is naar de inactieven. Aangezien deze vraag één van de criteria is om te bepalen of een niet-werkend persoon IAB-werkloos of inactief is, zijn de resultaten over de werkloze en inactieve bevolking vanaf 2011 niet volledig vergelijkbaar met voorgaande jaren.

In **2017** werd de Enquête naar de Arbeidskrachten grondig hervormd. Zo wordt vanaf 2017 met een roterend panel gewerkt, worden verschillende dataverzamingsmodi gebruikt en werd de weegmethode herzien. Dit zorgt voor een breuk in de resultaten, waardoor de cijfers volgens de oude methode niet meer vergelijkbaar zijn met deze volgens de nieuwe methode.

Tijdreeksbreuken in de Europese cijfers

De data van de Europese landen zijn onderling goed vergelijkbaar omwille van de Europese coördinatie van de bevraging (bijvoorbeeld sterk gelijkende vragenlijsten, gebruik van gelijke definities en classificaties). Toch blijven er onvermijdelijk verschillen bestaan tussen de landen in de survey, onder andere door een verschil in de overschakeling van een kwartaalbevraging naar een continue bevraging. Deze overschakeling leidt ook tot tijdreeksbreuken. Eurostat geeft per indicator per land aan waar er een tijdreeksbreuk is. We geven deze breuken aan met een verticaal streepje in de tijdreeks. Voor een overzicht van deze tijdreeksbreuken in de verschillende landen verwijzen we naar de website van [Eurostat](#).

2. Verklarende woordenlijst

De indeling naar arbeidsmarktpositie is gebaseerd op de definitie van het Internationaal Arbeidsbureau (ILO). Op die manier wordt de bevolking op arbeidsleeftijd (de 15- tot en met 64-jarigen) ingedeeld in drie **socio-economische posities**:

- De *ILO-werkenden* zijn personen die in de referentieweek minstens één uur betaalde arbeid hebben verricht.
- De *ILO-werklozen* zijn de niet-werkenden die afgelopen vier weken actief naar werk gezocht hebben en onmiddellijk beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (=binnen de twee weken een nieuwe job kunnen beginnen), samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de drie maanden begint.
- De *ILO-niet-beroepsactieven* zijn personen die niet tot de ILO-werkenden noch tot de ILO-werklozen behoren.

Activiteitsgraad: toont de mate waarin de bevolking actief is op de arbeidsmarkt, hetzij als werkende, hetzij als werkzoekende: *beroepsbevolking (= ILO-werkenden + ILO-werklozen) / Totale bevolking*

Arbeidsduur: het gaat hier over de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur in de hoofdjob uitgesplitst naar arbeidsregime. We kijken hierbij naar de gewoonlijk gepresteerde uren.

Baanloze gezinnen (jobless households): toont het aandeel van de bevolking dat leeft in gezinnen waar niemand werkt (werkloos of inactief). Deze indicator wordt voor kinderen (0-17) en voor volwassenen (18-59) apart berekend. Huishoudens die uitsluitend bestaan uit studenten worden niet opgenomen in de analyses.

Deeltijdarbeid: iemand is deeltijds tewerkgesteld indien de normale arbeidsduur minder is dan die van een voltijds-werkende in een gelijkaardige job. Het gaat om deeltijdarbeid in de hoofdactiviteit, gebaseerd op het spontane antwoord van de respondent. Uitzonderingen zijn Nederland en IJsland waar deeltijdarbeid wordt gedefinieerd als arbeid met minder dan 35 uren per week, Zweden waar een drempel wordt gedefinieerd voor de zelfstandigen en Noorwegen waar aan werkenden met een arbeidsduur tussen 32 en 36 uren wordt gevraagd of dit over een voltijdse- of deeltijdse betrekking gaat.

Bij de EAK-gegevens werken we met vraag q17 die vraagt of men voltijds of deeltijds werkt in de hoofdactiviteit. Bij de LFS-gegevens werken we met de variabele 'ftpt' die aangeeft of iemand voltijds of deeltijds aan het werk is.

Flexibele arbeidsvormen: toont het aandeel van de loontrekkenden dat 'gewoonlijk' gebruik maakt van een flexibele manier van werken. Het gaat om avondwerk (tussen 19u en 23u), nachtarbeid (tussen 23u en 5u), zaterdagwerk, zondagwerk en ploegenarbeid. 'Gewoonlijk' betekent:

- in geval van avondwerk en nachtarbeid: 50% of meer van de werkdagen van de referentiemaand
- in geval van zaterdag- en zondagwerk: twee dagen of meer van de referentiemaand
- Ploegenarbeid is een werkorganisatie waarin verschillende ploegen elkaar opvolgen op de werkplek en er dezelfde handelingen verrichten. Het werk wordt overgedragen van de ene op de andere ploeg. Het kan gaan over een ploegenstelsel met 2, 3, 4 of meer opeenvolgende ploegen of een systeem van onderbroken uurroosters (bijvoorbeeld de vroege en de late).

Voor 2001 werd een andere definitie gehanteerd, vandaar dat we deze reeks pas in 2001 beginnen.

Geboorteland: het betreft het geboorteland van de respondent. Volgende groepen worden in aanmerking genomen: geboorteland is 'land van verblijf', 'ander land dan land van verblijf', 'EU-15 (m.u.v. land van verblijf)', 'EU-28 (m.u.v. land van verblijf)', 'niet EU-15', 'niet EU-28'.

Gekwalificeerde jongeren: zijn jongeren van 20 tot 24 jaar die minstens het hoger secundair onderwijs met succes hebben afgerond (midden- en hogeschoolden). De LFS-data voor deze indicator zijn afkomstig van de website van Eurostat. Vanaf 2005 werkt Eurostat met jaargemiddelden in plaats van tweede kwartaalgegevens.

Er is een tijdreeksbreuk tussen 2013 en 2014. Tot en met 2013 gaat het over de ISCED 1997-classificatie. Vanaf 2014 is de ISCED 2011-classificatie van kracht. Verder zijn er verschillende tijdreeksbreuken in diverse landen. Meer informatie hierover vindt u op de website van Eurostat.

Hooggeschoolden: 30- tot -34-jarigen die een diploma hoger onderwijs (inclusief voortgezette universitaire opleiding en een doctoraat met proefschrift) behaald hebben. Er is een tijdreeksbreuk tussen 2013 en 2014. Tot en met 2013 gaat het over de ISCED 1997-classificatie. Vanaf 2014 is de ISCED 2011-classificatie van kracht. Verder zijn

er verschillende tijdreeksbreuken in diverse landen. De LFS-data voor deze indicator zijn afkomstig van de website van [Eurostat](#).

De EU stelt als doel om tegen 2020 op Europees niveau het aandeel 30-34-jarigen dat met succes het hoger onderwijs heeft afgerond op 40% te brengen.

Kwalificatieniveau van de job: voor een opdeling naar kwalificatieniveau van de job baseren we ons op de ISCO-beroepenclassificatie (International Standard Classification of Occupations).

- *Laaggekwalificeerde* jobs omvatten de elementaire beroepen (ISCO 9)
- *Middengekwalificeerde* jobs omvatten het administratief personeel (ISCO 4), dienstverlenend personeel en verkopers (ISCO 5), geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers (ISCO 6), ambachtslieden (ISCO 7) en bedieners van machines en installaties, assembleurs (ISCO 8)
- *Hooggekwalificeerde* jobs omvatten managers (ISCO 1), intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen (ISCO 2) en technici en verwante beroepen (ISCO 3)

De beroepen bij de strijdkrachten (ISCO 0) worden buiten beschouwing gelaten. Er is een tijdreeksbreuk tussen 2010 en 2011. Tot en met 2010 gaat het over de ISCO-88-classificatie. Vanaf 2011 is de ISCO-08-classificatie van kracht.

Langdurige werklozen: werklozen langer dan één jaar werkloos.

Nationaliteit: het betreft de nationaliteit van de respondent. Volgende nationaliteitsgroepen worden in aanmerking genomen: nationaliteit van het 'land van verblijf', 'ander land dan land van verblijf', 'EU-15 (m.u.v. land van verblijf)', 'EU-28 (m.u.v. land van verblijf)', 'niet EU-15', 'niet EU-28'.

NEET-jongeren (Not in Employment, Education or Training): jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 24 jaar die noch een opleiding volgen, noch aan het werk zijn.

Op basis van de Europese definities wordt een jongere als NEET beschouwd wanneer hij of zij geen opleiding volgde in de referentieperiode van vier weken. Dit betekent dat ze geen regulier onderwijs mogen volgen noch student in vakantie mogen zijn (q79 ne 1 en 2), noch een opleiding buiten het reguliere onderwijs mogen volgen (q82 ne 1). Daarenboven is hij of zij niet aan het werk (statbit ne 2).

De LFS-data voor deze indicator zijn afkomstig van de website van Eurostat. Meer informatie over de tijdreeksbreuken in de Europese landen vindt u op de website van [Eurostat](#).

Ondertewerkgesteld: iemand is ondertewerkgesteld wanneer hij of zij een job uitoefent waarbij het aantal gepresteerde arbeidsuren niet beantwoordt aan de gewenste of gewoonlijke arbeidsduur. Voor deze indicator maken we enkel gebruik van LFS data. Bij ondertewerkstelling kan het gaan over:

- deeltijdswerkende personen (ftpt=2) die meer uren per week willen werken (wishmore=1) en beschikbaar zijn om hiermee binnen de twee weken te beginnen (availble=1).
- deeltijdswerkende personen (ftpt=2) die meer uren per week willen werken (wishmore=1). In tegenstelling tot de voorgaande groep zijn deze personen niet beschikbaar om binnen de twee weken een andere betrekking met meer uren te starten (availble ne 1).
- voltijdswerkende personen (ftpt=1) die tijdens de referentieweek niet of minder uren werkten dan gewoonlijk omwille van volgende redenen: slecht weer (nowkreas=00 of hourreas=03), vermindering van werk omwille van technische of economische redenen (nowkreas=01 of hourreas=04), arbeidsconflict (nowkreas=02 of hourreas=05), variabel uurrooster (hieronder vallen ook de flexibele uurroosters; hourreas=07), begin of verandering van een job tijdens de referentieweek (hourreas=13), einde van een betrekking gedurende de referentieweek (hourreas=14) en niet-gepresteerde vooropzeg (nowkreas=08).

Onderwijsniveau: wordt ingedeeld aan de hand van het hoogst behaalde diploma van de respondent; deze indeling komt overeen met de internationaal geldende ISCED-indeling (International Standard Classification of Education). Tussen 2013 en 2014 is er een breuk door de overschakeling van ISCED 1997 naar ISCED 2011 die ook gebruikt is voor de bepaling van het onderwijsniveau in de andere Europese landen:

- *kortgeschoolden* zijn de personen zonder eindexamen van het secundair onderwijs (ISCED 1997: 0-2; ISCED 2011: 0-2)

- *middengeschoolden* zijn de personen met een diploma van het secundair onderwijs van de 3de graad, samen met de personen in het bezit van een diploma postsecundair niet-hoger onderwijs (ISCED 1997: 3-4; ISCED 2011: 3-4)
- *hooggeschoolden* zijn de personen met een diploma hoger onderwijs (inclusief voortgezette universitaire opleiding en een doctoraat met proefschrift) (ISCED 1997: 5-6; ISCED 2011: 5-8)

Ongekwalficeerde uitstroom (vroegtijdige schoolverlaters): jongeren (18-24 jaar) die geen eindexamen van het secundair onderwijs behaald hebben en niet hebben deelgenomen aan een opleiding tijdens de referentieperiode van vier weken.

Op basis van de Europese definities wordt iemand als ongekwalficeerd uitgestroomd beschouwd wanneer hij of zij laaggeschoold is en wanneer hij of zij geen opleiding meer volgde in de referentieperiode van vier weken. Dit betekent dat ze geen regulier onderwijs mogen volgen noch student in vakantie mogen zijn (q79 ne 1 en 2), noch een opleiding buiten het reguliere onderwijs mogen volgen (q82 ne 1). Het is in de EAK-data pas sinds 2004 mogelijk om studenten in schoolvakantie af te zonderen (q79). Voordien werden zij wel als ongekwalficeerde uitstroom beschouwd. Vandaar dat er een tijdreeksbreuk is tussen 2003 en 2004.¹

De LFS-data voor deze indicator zijn afkomstig van de website van [Eurostat](#).

Er zijn een aantal belangrijke tijdsbreuken voor alle lidstaten. Vanaf 2003 wordt er een opsplitsing gemaakt naar opleidingen binnen het regulier onderwijs en buiten het regulier onderwijs waardoor de ongekwalficeerde uitstroom niet helemaal vergelijkbaar is met de voorgaande jaren. Vanaf 2006 wordt er een nieuwe definitie gehanteerd waarin studenten in schoolvakantie worden uitgesloten. Er is hierdoor een breuk tussen 2005 en 2006. Er is tevens een tijdreeksbreuk tussen 2013 en 2014. Tot en met 2013 gaat het over de ISCED 1997-classificatie. Vanaf 2014 is de ISCED 2011-classificatie van kracht. Verder zijn er verschillende tijdreeksbreuken in diverse landen.

De [EU stelt als doel](#) om tegen 2020 op Europees niveau het aandeel vroegtijdige schoolverlaters terug te schreeven tot 10%.

Onvrijwillige tijdelijke arbeid: iemand is onvrijwillig tijdelijk tewerkgesteld indien hij of zij vast werk wenst maar geen passend vast werk kan vinden. Hierbij gaat het enkel over werknemers of loontrekkenden (niet de zelfstandigen en de helpers).

In de EAK gaat het over de loontrekkenden (Q5:1,2,3 of 4) die een tijdelijke job uitoefenen (q15b=2) en aangeven dat ze een tijdelijke job aanvaard hebben omdat ze geen passend vast werk vinden (16b=1). Tijdelijk werk in het kader van een opleiding, stage of leercontract dient in deze bron uitgesloten te worden (q16a ne 3).

In de LFS gaat het over de loontrekkenden (stapro=3) die een tijdelijke job uitoefenen (temp=2) en aangeven dat ze een tijdelijke job aanvaard hebben omdat ze geen vast werk vinden (tempreas=2).

Opleidingsdeelname: 25- tot en met 64-jarigen die in de referentieperiode van vier weken deelnamen aan opleiding. Op basis van de Europese definities wordt de opleidingsdeelname gedefinieerd als het aandeel van de bevolking (25-64 jaar) dat in de referentieperiode van vier weken deelnam aan een opleiding in het reguliere onderwijs (q79=1 of 2) of geen opleiding volgde in het reguliere onderwijs, maar wel buiten het reguliere onderwijs (q82=1). De LFS-data voor deze indicator zijn afkomstig van de website van [Eurostat](#).

Opleidingsdeelname jongeren: 15- tot en met 24-jarigen die in de referentieperiode van vier weken deelnamen aan opleiding. Op basis van de Europese definities wordt de opleidingsdeelname gedefinieerd als het aandeel van de bevolking (15-24 jaar) dat in de referentieperiode van vier weken deelnam aan een opleiding in het reguliere onderwijs (educstat=1 of 3) of buiten het reguliere onderwijs (couratt=1).

Tijdelijke arbeid: iemand is tijdelijk tewerkgesteld indien de hoofdjob beëindigd wordt na een vooraf vastgestelde periode, of na een vooraf niet bekende periode maar wel duidelijk afgebakend op basis van objectieve criteria zoals de voltooiing van een opdracht of de tijdelijke vervanging van een afwezige werknemer. De vraag naar het contracttype wordt enkel beantwoord door werknemers of loontrekkenden (niet door zelfstandigen en helpers).

¹ In 2006 zijn er ongeveer 90 000 jongeren die op q79 blanco hebben geantwoord. Het gaat hier om de kortgeschoolden die vragen q79 en bijgevolg ook q82 mochten overslaan (q79=blanco) omdat ze geen student of leerling waren in de laatste twaalf maanden (q73), noch deelnamen aan cursussen, seminaries, conferenties etc. buiten het reguliere onderwijs in de laatste twaalf maanden (q74), noch kennis vergaarden via zelfstudie in de laatste twaalf maanden (q75). We beschouwen deze personen als ongekwalficeerde uitstroom.

Bij de EAK-gegevens werken we met vraag q15b die vraagt of men vast of tijdelijk werk heeft.
Bij de LFS-gegevens werken we met de variabele 'temp' die aangeeft of iemand tijdelijk of vast in dienst is.

Werkloosheidsgraad: toont de mate waarin de actieve bevolking werkloos is, volgens de ILO definitie:
ILO-werklozen / (ILO-werklozen + ILO-werkenden)

Werkzaamheidsgraad: toont de mate waarin de bevolking aan het werk is:
ILO-werkenden / totale bevolking

De EU stelt als doel om tegen 2020 op Europees niveau de arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen tussen de 20 en 64 jaar op 75% te brengen.

Werkzaamheidsgraad exclusief studenten: toont de mate waarin personen in een bepaalde leeftijdsgroep aan het werk zijn, studenten buiten beschouwing gelaten. De werkzaamheidsgraad wordt berekend voor de respondenten die aangeven in de referentiemaand geen student of leerling te zijn geweest in het regulier onderwijs (educstat=2).

Werkzaamheidsgraad recent afgestudeerden: toont de mate waarin 20- tot 34-jarigen die recent zijn afgestudeerd (in de laatste drie jaar) met minstens een diploma hoger secundair onderwijs (ISCED 2011 level 3-8) en bovendien in de referentieperiode van vier weken geen vorm van opleiding volgden (zowel in het regulier onderwijs als buiten het regulier onderwijs), aan het werk zijn.

De EU stelt als doel om tegen 2020 op Europees niveau de arbeidsparticipatie van deze doelgroep op 82% te brengen.

Werkzaamheidsgraad in voltijdse equivalenten (VTE): geeft aan welk aandeel van de bevolking zou werken indien het totaal gepresteerde arbeidsvolume herverdeeld zou worden zodat iedere job een voltijdse job zou zijn. De werkzaamheidsgraad in VTE wordt dus berekend door het totale arbeidsvolume (aantal gepresteerde arbeidsuren door alle werkenden, zowel in de eerste job als in een eventuele tweede job) uit te drukken in voltijds equivalenten of voltijdse jobs. Eén voltijds equivalent – de zogenaamde maatman – is gelijk aan het gemiddeld aantal arbeidsuren (in de hoofdjob) gepresteerd door een voltijds werkende. Om Europese vergelijkbaarheid mogelijk te maken, gebruiken we voor elk land eenzelfde maatman van 40. Delen we het totale arbeidsvolume in voltijds equivalenten door de totale bevolking dan krijgen we de werkzaamheidsgraad in voltijds equivalenten.

Zelfstandigen: geeft het aandeel zelfstandigen in de bevolking. Het gaat zowel om zelfstandigen met als zonder personeel. Helpers en meewerkende familieleden (zonder vergoeding) worden niet bij de zelfstandigen gerekend in deze indicator.